ʻATIQOT

VOLUME 84

ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY
JERUSALEM 2016

'Atiqot
Publications of the Israel Antiquities Authority

Editor-in-Chief: Judith Ben-Michael

Series Editor: Rachel Kudish-Vashdi

English Editors: Edwin C.M. van den Brink
Smadar Gabrieli
Conn Herriott
Shoshana Israeli
Aviva Schwarzfeld
Dafnah Strauss-Doron

Hebrew Editors: Shoshana Israeli
Galit Sameora-Cohen
Dina Shalem

Editorial Coordinators: Inbal Bezalel-Pisetzky
Aviva Schwarzfeld

Cover Illustrations
English: Bronze Bottle and Kohl Stick, Second–First Centuries BCE, from a Burial Cave near 'En Gedi (Photography: Clara Amit)
Hebrew: "Duck Bowl," Late Bronze Age III–Iron Age 1, from Tel Shunem (Illustration: Hagit Tahan-Rosen; Photography: Howard Smithline)

Typesetting: Hagar Maimon and Ann Abuhav
Layout and Production: Hagar Maimon
Preparation of Illustrations: Natalia Zak, Irina Berin and Elizabeth Belashov

Plates and Printing: Art Plus Ltd., Jerusalem

© 2016, the Israel Antiquities Authority
POB 586, Jerusalem 91004
ISBN 978–965–406–533–7
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

Contents

An Early Bronze Age IB–Early Bronze Age III Occupation Sequence at Ṭamra, Western Galilee *Flints, by Ofer Marder*	Howard Smithline	1
A Note on the Provenance of Black Wheel-Made Vessels from a Burial Cave West of Tel Ḥaẓor	Anat Cohen-Weinberger	21
Excavations at Tel Shunem (Sulam), Areas G and G1	Karen Covello-Paran and Eran Arie	25
Petrographic Examination of the Ceramic Vessels from Tel Shunem (Sulam)	Anastasia Shapiro	63
A Hoard of *Antoniniani* from Qula	Robert Kool	69
The Pottery from the Church of Bishop Johannes at Ḥorbat Barqa, Gan Yavne	Yehudah Rapuano	115
Summaries of the Hebrew Section		
A Burial Cave from the Intermediate Bronze Age and the Middle Bronze Age West of Tel Ḥaẓor	Nimrod Getzov	119
A Late Bronze Age Pottery Assemblage from Tel Ḥadid (el-Ḥaditha)	Alla Nagorsky and Eli Yannai	121
Human Skeletal Remains from a Cistern at Tel Ḥadid (el-Ḥaditha)	Yossi Nagar	122
The Agricultural Landscape of the ‘Ẓippor Compound’ in Modi‘in	Uzi ‘Ad	123
An Overview of the Agricultural Landscape of the ‘Ẓippor Compound’ in Modi‘in	Mordechai Haiman	125
A Burial Cave from the Second–First Centuries BCE near ‘En Gedi *(with a contribution by Yossi Nagar)*	Amir Ganor and Sa‘ar Ganor	126
The Church of Bishop Johannes at Ḥorbat Barqa, Gan Yavne *(with a contribution by Leah Di Segni)*	Ofer Sion	128
A Mosaic Floor in the Church of Bishop Johannes at Ḥorbat Barqa, Gan Yavne	Lihi Habas	129
Fragments of Liturgical Furniture from the Church of Bishop Johannes at Ḥorbat Barqa, Gan Yavne	Lihi Habas	133
The Hebrew Section		1*–141*

Abbreviations

AAAS	*Annales archéologiques arabes syriennes 1966–*
ACOR	American Center of Oriental Research
ADAJ	*Annual of the Department of Antiquities of Jordan*
ASOR	American Schools of Oriental Research
'Atiqot (*ES*)	*'Atiqot* (*English Series*)
'Atiqot (*HS*)	*'Atiqot* (*Hebrew Series*)
BAR Int. S.	British Archaeological Reports (International Series)
BASOR	*Bulletin of the American Schools of Oriental Research*
BSAJ	*British School of Archaeology in Jerusalem*
CRFJ	*Center de Recherche Français de Jérusalem*
DACL	F. Cabrol and H. Leclercq eds. *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*. Paris 1907–1953
DOP	*Dumbarton Oaks Papers*
ESI	*Excavations and Surveys in Israel*
HA	*Ḥadashot Arkheologiyot*
HA–ESI	*Ḥadashot Arkheologiyot—Excavations and Surveys in Israel* (from 1999)
IAA Reports	Israel Antiquities Authority Reports
IEJ	*Israel Exploration Journal*
INJ	*Israel Numismatic Journal*
JIPS	*Mitekufat Haeven, Journal of the Israel Prehistoric Society*
JPOS	*Journal of the Palestine Oriental Society*
JRA	*Journal of Roman Archaeology*
JSOT	*Journal for the Study of the Old Testament*
JSP	Judea and Samaria Publications
LA	*Liber Annuus*
NC	*The Numismatic Chronicle*
NEAEHL	E. Stern and A. Lewinson-Gilboa eds. *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land* 1–4. Jerusalem 1993.
OIP	Oriental Institute Publications
PBSR	*Papers of the British School at Rome*
PEFA	Palestine Exporation Fund Annual
PEFQSt	*Palestine Exploration Fund Quarterly Statement*
PEQ	*Palestine Exploration Quarterly*
PL	J.P. Migne ed. *Patrologiae cursus completus, series latina*. Paris 1844–1880
QDAP	*Quarterly of the Department of Antiquities of Palestine*
RB	*Revue Biblique*
RN	*Revue numismatique*
SBF	*Studium Biblicum Franciscanum*
SEG	*Supplementum Epigraphicum Graecum*
WA	*World Archaeology*
ZDPV	*Zeitschrift des Deutscher Palästina-vereins*

עתיקות

כרך 84

רשות העתיקות
ירושלים התשע"ו

עתיקות
פרסומי רשות העתיקות

עורכת ראשית: יהודית בן־מיכאל

עורכת הסדרה: רחל קודיש־ושדי

עריכה עברית: שושנה ישראלי
גלית סמאורה־כהן
דינה שלם

עריכה אנגלית: אדווין ון דן ברינק
סמדר גבריאלי
קון הריוט
שושנה ישראלי
אביבה שוורצפלד
דפנה שטראוס־דורון

רכזות מערכת: ענבל בצלאל־פיסצקי
אביבה שוורצפלד

איורי עטיפה
עברית: 'קערת ברווז' (תקופת הברונזה המאוחרת 3 – הברזל 1) מתל שונם (ציור: חגית טחן־רוזן; צילום: הווארד סמיטליין)
אנגלית: בקבוקון ומקל כחל מברונזה (המאות הב'–הא' לפסה"נ) ממצוק עין גדי (צילום: קלרה עמית)

סדר: הגר מימון ואן אבוהב
עיצוב והבאה לדפוס: הגר מימון
הכנת איורים לדפוס: נטליה זק, אירינה ברין ואליזבט בלשוב

לוחות ודפוס: ארט פלוס בע"מ, ירושלים

© כל הזכויות שמורות לרשות העתיקות
ת"ד 586, ירושלים 91004
ISBN 978–965–406–533–7
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

תוכן העניינים

מערת קבורה מתקופת הברונזה הביניימית ומתקופת הברונזה התיכונה ממערב לתל חצור	נמרוד גצוב	1*
מכלול כלי חרס מתקופת הברונזה המאוחרת מתל חדיד (אל־חדית׳ה)	אלה נגורסקי ואלי ינאי	13*
עצמות אדם מבור המים בתל חדיד	יוסי נגר	23*
השטח החקלאי של ׳מתחם ציפור׳ במודיעין	עוזי עד	25*
השטח החקלאי של ׳מתחם ציפור׳ בראייה מרחבית	מרדכי היימן	61*
מערת קבורה מהמאות הב׳–הא׳ לפסה״נ במצוק עין גדי עצמות אדם, מאת יוסי נגר	אמיר גנור וסער גנור	65*
כנסיית הבישוף יוהנס בחורבת ברקה, גן יבנה כתובת הקדשה ביוונית, מאת לאה די סגני	עפר שיאון	79*
רצפת הפסיפס בכנסיית הבישוף יוהנס בחורבת ברקה, גן יבנה	לי־היא חבס	89*
שברי ריהוט ליטורגי בכנסיית הבישוף יוהנס בחורבת ברקה, גן יבנה	לי־היא חבס	127*

החלק האנגלי

עדויות לרצף יישובי מתקופת הברונזה הקדומה 1ב׳–3 בטמרה, הגליל המערבי כלי הצור, מאת עפר מרדר	הווארד סמיטליין	1
הערה על מוצאם של הכלים האפורים המיוצרים באבניים שנתגלו במערת קבורה ממערב לתל חצור	ענת כהן־וינברגר	21
החפירות בתל שונם (סולם), שטחים G ו־1G	קרן קובלו־פארן וערן ארי	25
בדיקות פטרוגרפיות של כלי החרס מתל שונם (סולם)	אנסטסיה שפירו	63
מטמון של אנטוניניאני מקולה	רוברט קול	69
כלי החרס מכנסיית הבישוף יוהנס בחורבת ברקה, גן יבנה	יהודה רפיואנו	115